

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Administracji Publicznej

KAP.410.002.04.2019

Pani
Małgorzata Orlikowska
Dyrektor
Szkoły Podstawowej im. Macieja Rataja
w Małocicach
ul. Wojska Polskiego 76
05 – 152 Czosnów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/004 – Realizacja programu Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej (OSE)

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa im. Macieja Rataja w Małocicach, ul. Wojska Polskiego 76, 05 – 152 Czosnów
Kierownik jednostki kontrolowanej	Małgorzata Orlikowska, Dyrektor szkoły (dalej: Dyrektor Szkoły)
Zakres przedmiotowy kontroli	Wykorzystanie przez szkołę Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2016 r. do dnia 19 czerwca 2019 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Kontroler	Paweł Łukasiewicz, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr KAP/41/2019 z dnia 16 maja 2019 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Administracji Publicznej

Użyte w wystąpieniu pokontrolnym skróty oznaczają:

- Szkoła – Szkoła Podstawowa im. Macieja Rataja w Małocicach;
- NASK – Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa - Państwowy Instytut Badawczy (Operator OSE);
- OSE – Ogólnopolska Sieć Edukacyjna

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W Szkole wykorzystywano Ogólnopolską Sieć Edukacyjną (OSE). Zapewniła ona Szkole szerokopasmowy dostęp do sieci Internet, przyczyniając się do podnoszenia poziomu kompetencji cyfrowych uczniów i wspomagania procesu kształcenia poprzez wykorzystywanie technologii informacyjno – komunikacyjnych.

Szkoła była należycie przygotowana pod względem infrastrukturalnym do uruchomienia sieci OSE i zapewniła bezpieczne korzystanie z jej zasobów. Urządzenia przekazane Szkole były prawidłowo wykorzystywane i zabezpieczone przez dostępem osób nieupoważnionych.

Nauczyciele wykorzystywali cyfrowe materiały edukacyjne w procesie dydaktycznym realizowanym na wszystkich poziomach nauczania. W Szkole przeprowadzono szkolenia związane z wykorzystywaniem materiałów cyfrowych, a także szkolenie dotyczące funkcjonowania OSE. Nauczyciele podnosili swoje kompetencje

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

technologiczne w ramach zewnętrznych szkoleń dotyczących bezpiecznego korzystania z sieci Internet oraz wykorzystania technik informacyjnych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

Korzystanie przez szkołę z Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej.

Opis stanu faktycznego

1. W dniu 25 lutego 2016 r. pomiędzy Dyrektorem szkoły a NASK został podpisany list intencyjny dotyczący pilotażowego podłączenia Szkoły do sieci OSE. W liście tym wskazano, że realizacja podłączenia do sieci OSE umożliwi szkole bezpieczny dostęp do usług sieci Internet, a w przyszłości także do nowoczesnych usług szeroko wspierających procesy edukacyjne, m.in. poprzez możliwość wykorzystania gotowych materiałów wspomagających edukację i nauczanie za pośrednictwem cyfrowych narzędzi.

(dowód: akta kontroli str. 2-87, 99-100, 224-225)

W dniu 18 marca 2016 r. pomiędzy Dyrektorem szkoły a NASK została zawarta *Umowa o udział w programie pilotażowym nr 20254*. W ramach programu pilotażowego szkoła została przyłączona do sieci Internet z wykorzystaniem infrastruktury optycznej, co umożliwiło szkole testowy dostęp szerokopasmowy do internetu z przepływnością do 1000 Mbit/s wraz z możliwością korzystania z usług wspierających procesy edukacyjne. W umowie podano, że okres programu pilotażowego prowadzony miał być do końca 2016 r. W wyniku podpisania dwóch aneksów do ww. umowy, przedłużono okres prowadzenia programu pilotażowego do dnia 30 czerwca 2018 r. Uruchomienie usługi szerokopasmowego dostępu do sieci Internet w ramach pilotażu nastąpiło 23 maja 2016 r. i trwało do 5 lipca 2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 87, 101-110, 113-114, 158-163)

W dniu 6 lipca 2018 r. Dyrektor szkoły podpisał z NASK umowę o świadczenie publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych w sieci OSE i w tym dniu nastąpiło uruchomienie usług OSE. Jak poinformował Dyrektor szkoły, umowa z NASK przewidywała zarówno opracowanie projektu i budowy przyłącza do szkoły, jak i rozproszanie infrastruktury w jej pomieszczeniach. W związku z tymi pracami szkoła nie poniosła dodatkowych kosztów i nie występowała do organu prowadzącego o środki finansowe na w/w cel.

(dowód: akta kontroli str. 84-87, 111-112, 115-144)

2. Uruchamiając sieć OSE w docelowej prędkości, tj. 100 Mb/s, przedstawiciele Operatora OSE przeprowadzili test prędkości łącza oraz usług dotychczas działających w szkole. Podczas instalacji certyfikatów SSL przekazano szkole procedury wdrożenia usługi bezpieczeństwa i dodatkowo przekazano za pośrednictwem poczty elektronicznej *Instrukcję wdrożenia usługi bezpieczeństwa w szkole*.

Do dnia zakończenia kontroli NIK, Szkoła korzystała z nieodpłatnych usług bezpieczeństwa teleinformatycznego „Bezpieczeństwo OSE Plus”. Wszystkie komputery wykorzystywane w Szkole miały zainstalowane certyfikaty bezpieczeństwa zapewniające ochronę przed szkodliwym oprogramowaniem, monitorowanie zagrożeń i bezpieczeństwa sieciowego.

(dowód: akta kontroli str. 84, 88)

W związku z zawarciem w dniu 6 lipca 2018 r. umowy o świadczenie publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych w sieci OSE, Operator OSE dokonał wymiany urządzeń umożliwiających korzystanie z usług OSE. Przeprowadzone oględziny sprzętu dostarczonego przez Operatora OSE wykazały, że wszystkie urządzenia były zainstalowane w szkole i umożliwiały korzystanie z sieci OSE. Stwierdzono, że na jednym z urządzeń (wymienionym w poz. 1 protokołu zdawczo-odbiorczego z 7 września 2019 r.) numer z naklejki inwentaryzacyjnej NASK zamieszczony na tym urządzeniu był inny niż numer wskazany w protokole przekazania z 7 września 2019 r. (na urządzeniu było 403147, a w protokole 403145). Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nie wie z jakiego powodu powstały rozbieżności w numeracji przekazanych urządzeń, gdyż w dniu przekazywania sprzętu uwaga skupiona została na samym sprzęcie i jego prawidłowym działaniu.

(dowód: akta kontroli str. 145-146, 226, 232-235)

3. Funkcję Koordynatora OSE oraz Technicznego Reprezentanta Szkoły pełniła Dyrektor Szkoły, będąca jednocześnie nauczycielem informatyki. Jak poinformowała Dyrektor Szkoły, z uwagi na fakt, że szkoła nie jest dużą placówką, nie ma etatu dla pracownika od spraw informatycznych, a osobą na bieżąco współpracującą z Operatorem OSE, w tym w sprawach związanych z awariami sieci, jest dyrektor szkoły oraz nauczyciel informatyki pełniący powyższe zadania poza stałymi obowiązkami od 1 września 2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 88)

4. Według informacji zawartych w Systemie Informacji Oświatowej (SIO) na dzień 31 grudnia 2018 r. w Szkole znajdowało się 36 komputerów, z tego 12 przenośnych (laptopów). Na dzień 27 maja 2019 r. do sieci OSE podłączone były 34 komputery, z tego 12 laptopów.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że dwa komputery nie są podłączone do sieci OSE, ponieważ są to stare jednostki o niskich parametrach stojące w świetlicy szkolnej i wykorzystywane przez uczniów klas I – III do zabawy (proste gry logiczne, zręcznościowe i edukacyjne) w wyznaczonym przez nauczycieli czasie.

W skład szkoły wchodziły:

- Oddział Przedszkolny, do którego uczęszczało siedmioro dzieci,
- Szkoła Podstawowa, do której uczęszczało 120 uczniów,
- Gimnazjum, do którego uczęszczało 18 uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 87, 147-148, 236-237)

Jak poinformowała Dyrektor Szkoły, strony internetowe i aplikacje, z których nauczyciele i uczniowie korzystają w czasie codziennej pracy, uruchamiają się bez zbędnej zwłoki. Dostarczana przepustowość jest wystarczająca do sprawnego i nieutrudnionego korzystania z sieci, nawet w przypadku korzystania z niej równocześnie przez wielu użytkowników. W szkole nie było konieczności wymiany sprzętu komputerowego w związku z podłączeniem do sieci OSE.

(dowód: akta kontroli str. 84, 88)

5. W okresie od 23 maja 2016 r. do marca 2019 r. w Szkole trzy razy wystąpiły utrudnienia w korzystaniu z sieci Internet poprzez OSE. Miały one związek z:

- brakiem dostępu do wybranych stron internetowych, które były traktowane jako niebezpieczne (zgłoszenie problemu nastąpiło 8 września 2016 r., a jego rozwiązanie 14 września 2016 r.),

- brakiem dostępu do internetu w przypadku komputerów z zainstalowanym Windows 10 (zgłoszenie problemu nastąpiło 16 listopada 2017 r., a jego rozwiązanie 28 listopada 2017 r.),
- brakiem dostępu do rejestratora monitoringu wizyjnego w szkole korzystającego z adresu IP, który był blokowany po wgraniu certyfikatów bezpieczeństwa (zgłoszenie problemu nastąpiło 1 października 2018 r., a jego rozwiązanie nastąpiło po kilku dniach).

(dowód: akta kontroli str. 85, 88, 149-157)

6. Przeprowadzone przez NIK testy prędkości łącza internetowego na komputerach podłączonych do sieci OSE wykazały³, że prędkość pobierania (Download) wynosiła od 91,78 Mb/s do 94,67 Mb/s, a prędkość wysyłania (Upload) wynosiła od 56,66 Mb/s do 94,96 Mb/s.

(dowód: akta kontroli str. 227-231, 238)

7. Jak poinformowała Dyrektor szkoły, nauczyciele korzystają z internetu w ramach OSE wykorzystując w tym celu rozproszoną w całej szkole, zabezpieczoną sieć bezprzewodową (obejmującą sale lekcyjne, salę gimnastyczną i świetlicę) lub sieć przewodową, np. w pracowni komputerowej i pokoju nauczycielskim oraz bibliotece. Wykorzystywane są komputery stacjonarne oraz laptopy, a także dwa monitory interaktywne. Uczniowie korzystają z dostępu do internetu w ramach zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych wyłącznie w pracowni komputerowej i bibliotece pod opieką nauczycieli prowadzących zajęcia lub za ich zgodą. Uczniowie nie mają dostępu do bezprzewodowego internetu.

(dowód: akta kontroli str. 85, 89)

8. W okresie od 1 do 31 marca 2019 r. w Szkole, w procesie dydaktycznym, dzięki podłączeniu do sieci OSE, wszyscy nauczyciele wykorzystywali szereg cyfrowych materiałów edukacyjnych dostępnych za pomocą stron internetowych (w tym materiały cyfrowe, które pozwalały na interaktywną pracę uczniów w czasie zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych). W szczególności, w edukacji wczesnoszkolnej m.in. do pokazywania uczniom gier i zabaw interaktywnych, edukacyjnych i prezentacji multimedialnych, a w klasach IV-VIII przy nauczaniu matematyki, j. polskiego, j. angielskiego, historii, chemii, biologii, wychowania do życia w rodzinie i religii – m.in. do przeprowadzania ćwiczeń interaktywnych i testów on-line, wyświetlania filmów edukacyjnych, słuchania muzyki, pokazywania materiałów do nauki programowania itp.

Jak wyjaśniła Dyrektor, szkoła w niewielkim stopniu korzystała i korzysta z takich stron jak np. <https://it-szkola.edu.pl/> <http://www.scholaris.pl/> <https://epodreczniki.pl/> <https://akademia.nask.pl/>, ponieważ nauczyciele wykorzystują zasoby stron, z których już korzystali wcześniej. W ich ocenie są one bardziej atrakcyjne dla uczniów i są spójne z wykorzystywanymi przez nich innymi materiałami. Dwie spośród wymienionych stron są tematycznie związane z zajęciami informatyki i zagadnieniami bezpieczeństwa uczniów w wirtualnym świecie, stąd też wykorzystywane były głównie przez nauczycieli uczących informatyki. Z przekazanych przez Dyrektora Szkoły informacji uzyskanych od nauczycieli wynika, że zasoby strony www.scholaris.pl są w wielu przypadkach przestarzałe, a materiały zawarte na stronie [www.epodreczniki.pl](https://epodreczniki.pl/), opracowane były z myślą o starej strukturze szkolnictwa. Dyrektor Szkoły wyjaśniła także, iż nauczyciele niechętnie korzystają z materiałów zawartych na ww. czterech stronach www, ponieważ używają podręczników przygotowanych przez wydawnictwa wraz

³ Testy przeprowadzono w dniach 20, 23, 27, 28 i 31 maja 2019 r. oraz 10 i 17 czerwca 2019 r.

z dołączonymi do nich materiałami elektronicznymi (m.in. generatorami zadań, doświadczeniami, wykładami online, tematycznymi filmami).

(dowód: akta kontroli str. 85, 89-98, 232-235)

9. W okresie objętym kontrolą Szkoła korzystała także z dostępu do sieci Internet dostarczanej przez podmiot komercyjny (o prędkości do 20 Mb/s z miesięcznym abonamentem 29,24 zł w okresie wrzesień 2018 r. – maj 2019 r.). Dyrektor Szkoły poinformowała, że od chwili przystąpienia do pilotażu OSE w 2016 r. szkoła korzysta z sieci OSE. Ponieważ nie wiadomo było, w jakim zakresie będzie kontynuowany właściwy projekt, awaryjnie utrzymywany był dostęp do usługi Internet świadczonej przez operatora komercyjnego. Jego przepustowość jest niewielka, ponieważ szkoła jest podłączona do tradycyjnego łącza telekomunikacyjnego, które pozwala jedynie na przeglądanie poczty elektronicznej lub stron www pojedynczym osobom.

(dowód: akta kontroli str. 85, 89, 171-192)

Dyrektor Szkoły poinformowała, że w dniu 10 czerwca 2019 r. złożyła wypowiedzenie ww. umowy z operatorem komercyjnym, ze skutkiem na koniec lipca 2019 r.

(dowód: akta kontroli str. 232-235, 239-241)

10. W latach 2016 – 2018 r. w Szkole zatrudnionych było w każdym roku od 19 do 21 nauczycieli⁴. Po przystąpieniu Szkoły do pilotażu projektu OSE, w trakcie trwania rady pedagogicznej w dniu 31 sierpnia 2016 r., Dyrektor Szkoły przedstawiła nauczycielom ogólne założenia projektu. Ponadto w okresie od 1 stycznia 2017 r. do 30 czerwca 2018 r. połowa nauczycieli (10 osób) uczestniczyła w projekcie „Z mazowieckiej szkoły w wielki świat”, w ramach którego rozwijali oni kompetencje informatyczne, w szczególności:

- „Platforma Moodle jako narzędzie komunikacji, e-learningu i miejsce gromadzenia zasobów”,
- „Jak rozwijać kompetencje informatyczne uczniów”, „Narzędzia TIK wspierające rozwój kompetencji informatycznych uczniów”,
- „Bezpiecznie w Internecie”, „Proste i sprawdzone narzędzia cyfrowe na każdą lekcję”.

(dowód: akta kontroli str. 193-223, 236-237)

Jak poinformowała Dyrektor Szkoły w dniu 27 maja 2019 r., „*Na chwilę obecną nie są zaplanowane szkolenie w zakresie wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych w nauczaniu*”.

(dowód: akta kontroli str. 96)

11. W okresie trwania umowy pilotażowej, Szkoła była informowana o możliwościach wykorzystania sieci OSE, w tym o opracowanych i udostępnianych cyfrowych materiałach edukacyjnych. Informacje te przesyłane były do szkoły za pośrednictwem poczty elektronicznej i tradycyjnej oraz przekazywane były koordynatorowi w szkole podczas spotkań z koordynatorami OSE w siedzibie NASK. Nauczyciele informowani byli o możliwości korzystania z cyfrowych materiałów edukacyjnych zamieszczanych m.in. na stronach internetowych: <https://it-szkola.edu.pl/> <http://www.scholaris.pl/> <https://epodreczniki.pl/> <https://akademia.nask.pl/>.

⁴ Zatrudnienie dotyczy nauczycieli szkoły podstawowej oraz gimnazjum z wyłączeniem oddziału przedszkolnego.

Jak podała Dyrektor Szkoły, od 2018 r. do dnia zakończenia kontroli NIK, Operator OSE nie prowadził szkoleń dotyczących zasad bezpiecznego korzystania z technologii cyfrowych. Z NASK przesłane były do szkoły broszury z serii „Zagrożenia w Internecie. Zapobieganie – reagowanie” część 1-6, płyta DVD z filmami pt. „Plik i folder odkrywcy Internetu”, poradnik i ulotki „Zanim kupisz dziecku komputer, telefon, laptop...pomyśl o jego bezpieczeństwie”, poradnik „Zagrożenie internetowe. Wybrane zjawiska” oraz informator o działaniach Akademii NASK.

(dowód: akta kontroli str. 97, 164-170)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Administracji Publicznej Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, dnia lipca 2019 r.

Kontroler:
Paweł Łukasiewicz
Doradca ekonomiczny

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Administracji Publicznej
Dyrektor
Bogdan Skwarka

.....
podpis

.....
podpis